

Психопрофілактика

Для успішного функціонування педагогічного колективу необхідно забезпечити цілий комплекс умов, які сприяли б підвищенню професійної майстерності кожного працівника, продуктивності праці, вчасному та добросовісному виконанню кожним членом колективу своїх безпосередніх обов'язків. Однією з таких умов є створення сприятливого соціально-психологічного клімату педагогічного колективу.

Соціально-психологічний клімат педагогічного колективу

Колектив відіграє величезну роль у житті кожної людини. У колективі людина задовольняє свою природну потребу в спілкуванні та діловій взаємодії, знаходить підтримку, захист і визначення своїх успіхів та досягнень, вчиться жити та працювати в оточенні інших людей. Колектив (в перекладі з лат. – об'єднаний, соборний) – це не просто логічне впорядкування працівників, що виконують взаємопов'язані завдання, діяльність його – складна та багатопланова.

Основними ознаками колективу є такі:

- ◆ наявність спільної мети;
- ◆ особиста практична взаємодія у процесі досягнення спільної мети;
- ◆ ототожнення кожного члена колективу з групою, основою чого є спільні інтереси, ідеали, принципи, взаємна доповнюваність характерів, темпераментів тощо;
- ◆ сталість взаємодії протягом усього часу існування групи.

Соціально-психологічний клімат колективу: сутність характеристики

Однією з основних сутнісних характеристик колективу є його соціально-психологічний клімат – відносно **стійкий психологічний настрій колективу**, що має різні форми прояву у всій його життєдіяльності.

Соціально-психологічний клімат не можна розглядати поза контекстом життєдіяльності колективу, без **врахування всієї сукупності психологічних явищ**, які виникають у ньому.

Цілі та завдання спільної діяльності в колективі в цілому визначають зміст його життєдіяльності, що виражає професійні та особистісні інтереси її суб'єктів, систему їхніх соціальних зв'язків і взаємозалежність. Тому доцільно досліджувати не соціально-психологічний клімат взагалі, а **соціально-психологічний клімат конкретного колективу** із врахуванням змісту та спрямованості його діяльності, специфіки всієї сукупності групових соціально-психологічних явищ в ньому, характер взаємин між людьми, ставлення людини до спільної діяльності, інших людей і самої себе, норми і групові цінності тощо. Отже, необхідно враховувати як особливості самого колективу (структурні, кількісні, статевовікові тощо), так і специфіку професійно-педагогічної діяльності працівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Соціально-психологічний клімат (від грецького *klima (klimatos)* - нахил) – це якісний аспект міжособистісних стосунків, які проявляються у вигляді сукупності психологічних умов, що сприяють або перешкоджають продуктивній спільній діяльності та всебічному розвитку особистості в групі.

Соціально-психологічний клімат проявляється у таких групових ефектах:

- ◆ настрої і думка колективу;
- ◆ індивідуальне самопочуття;
- ◆ оцінка умов життя та роботи особистості в колективі.

У широкому розумінні соціально-практичний клімат – це своєрідний набір характеристик, які:

- ◆ відрізняють одну організацію від інших;
- ◆ є досить стійкими в часі;
- ◆ впливають на поведінку людей в організації.

Соціально-психологічний клімат – явище багатогранне, що характеризує інтегровані **показники цілісності колективу** та його функціонування як відносно самостійного об'єднання людей.

У структурі соціально-психологічного клімату **виокремлюють такі аспекти:**

- ◆ психологічний;
- ◆ соціальний.

Психологічний аспект характеризує інтелектуальні, емоційні та вольові стани колективу навчального закладу, соціальний – відображає рівень відтворення у кліматі навчального закладу соціальних вимог суспільства в конкретний період свого розвитку.

Структурними елементами соціально-психологічного клімату педагогічного колективу загальноосвітнього навчального закладу є:

- ◆ ставлення членів колективу до виконання професійно-рольових функцій, що емпірично може проявлятися через рівень педагогічної майстерності, наявності мотивації професійного вдосконалення;
- ◆ ставлення до колег і керівництва загальноосвітнього навчального закладу, що впливає на характер, зміст та інтенсивність стосунків із ними (ділових і міжособистісних);
- ◆ ставлення працівника до світу в цілому, що визначає його світогляд, рівень соціальної активності;
- ◆ ставлення працівника до самого себе, що проявляється в його Я-концепції.

Перші дві групи є найпоказовішими і найбезпосереднішими проявами психологічного клімату. Наступні дві групи виступають як вторинні, більш опосередковані, оскільки їх зумовлюють не лише життєдіяльність конкретного освітнього колективу, а й інші чинники (соціальні та особистісні).